Isabela Vasiliu-Scraba

Cavalerul Orlando din povestirea „În curte la Dionis” de Mircea Eliade (I)

Motto: „Cea mai mare surpriză din post-comunism a fost că n-a făcut obiectul unei damnatio memoriae [...]. În toate țările din Est s-a invocat iertarea. Or, iertarea nu poate fi acordată decât celor care au remușcări. Dacă nu sunt exprimate remușcările, iar iertarea este acordată unilateral, înseamnă că instalăm nedreptatea la temelia noilor structuri. E ceva groaznic [...]. De altminteri amnistia a fost imediat urmată de amnezie. E ceva cu totul extraordinar dacă ne gândim că experiența comunistă a făcut mai mulți morți decât nazismul, a zdrobit mai profund sufletele și spiritele decât nazismul, a distrus mai fundamental societatea decât nazismul, a ruinat viața a sute de milioane de persoane [...]. Și imediat s-a luat hotărârea ca totul să fie dat uitării. Pe drept cuvânt, nazismul apare azi celor mai mulți ca o monstruozitate morală excepțională, însă, în același timp, comunismul s-ar zice că a fost un fel de accident meteorologic de care nimeni nu se consideră responsabil.”

(Alain Besancon, *De la dessidence a la democratie*, 1996, pp. 147-148)

Forțata impunere a ateismului, odată cu instituționalizarea zisului „adevăr” pompat zi și noapte prin mass-media oficială, l-a făcut pe Sfântul Arsenie Boca să sfătuiască românii a-și „feri capul de frig și de prostie”. El știa desigur că a doua nu este lesne de realizat când gândirea liberă este interzisă într-o lume în care 800000 de uciși din peste două milioane de întemnițați politic fuseseră obligatoriu „dați uitării” prin plasarea lor în categoria „secretului de stat” (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Rinocerizarea criteriului biografic la Andrei Pippidi, un istoric dilematic*).

Însuși marele sfânt, canonizat târziu și la grămadă, călcase interdicția comunistă odată cu pictarea bolții altarului la Biserica Sf. Elefterie cel Nou din capitală. Prin 1962, când închisorile politice erau încă pline cu deținuți supraviețuind cu greu condițiilor de exterminare, Părintele Arsenie Boca a îndrăznit să-l înfățișeze pe Iisus copil în haine vărgate de pușcăriaș, luminând – pentru anume privitori – întunecoase celule de temniță (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Martirii închisorilor în viziunea lui Mircea Eliade si a Părintelui Arsenie Boca*; în „Tribuna”, Cluj-Napoca, nr. 255/ 2013).

Acum, când universul digital este adesea o sursă unică de cultivare – în sensul ei deplin, anume ca „deschidere către spirit” (cf. M. Eliade) –, păzirea de prostie este din ce în ce mai dificilă. Întrucât la orice căutare pe internet, răspunsurile sunt astfel ordonate încât primele țin (aproape în exclusivitate) de domeniul prostiei.

De respectivul domeniu ține, de exemplu, prompta informare – a cititorilor interesați de volumul „În curte la Dionis” – că, prin trecerea anilor de exil, personajele beletristicii lui Mircea Eliade s-ar vedea „din ce în ce mai mult ca prin ceață”, totul apărând autorului „scăldat într-o negrăită nostalgie” (vezi prezentarea volumului editat de Vlad Russo la fosta Editură Politică a Partidului Comunist). În nuvela ce poartă titlul cărții, „negrăita nostalgie” se poate găsi de la primele pagini. Unul dintre fericiții descoperitori ai „nostalgiei” nu s-a sfiit să-l cenzureze pe Mircea Eliade, postând pe „scribd” doar fragmentele „nostalgice” despre cântăreața „Leana” și lăsând de-o parte întâmplările de la hotelul în care, către sfârșit, reapare Leana.

Nostalgic din fire, nici cel care a compus pentru Editura Humanitas descrierea volumului n-a văzut cu ochi buni labirintul hotelului în care se duce „lupta” lui Orlando cu „sarazinii”, – lupta unui „Roland” (în italiană „Orlando”) de gulag comunist, aflat de partea fanaticilor care vor să impună „adevărul” lor cu indiferent ce mijloace.

„Cavalerul” Orlando – imaginat de genialul scriitor Mircea Eliade – este furios pe noii „sarazini”, precum pictorul laureat, „evacuat” de direcțiunea hotelului din pricina artei lui decadente.

Un pictor care confundă susul și josul, bazându-se pe un fragment din Heraclit, nu poate produce decât artă decadentă, asemenea sculpturii refuzată odată cu donația făcută de C-tin Brâncuși. La momentul donației, statul Român era reprezentat de cei din „garda veche” a Anei Pauker umplând temnițele politice prin retro-activitatea legilor, principiul de bază al injustiției comuniste. Reprezentanții României din anii cincizeci au fost și cei care, deplasându-se în Suedia, au anihilat propunerea de premiere a filosofului „decadent” Lucian Blaga aflat al doilea pe lista premiului Nobel.

De altfel, confuzia direcțiilor, pictorul „decadent” și-ar fi putut-o baza și pe cele câteva versuri din Goethe (tradus de Lucian Blaga), unde interiorul și exteriorul nu par a fi separate cu claritate. Poetul german lasă impresia că ar confunda (intenționat) lucrurile, afirmând că nimic n-ar fi interior omului (definit prin acel „interior intimo meo” al fericitului Augustin) care să nu-i fi fost exterior.

După „evacuatul” pictor, va fi evacuată din hotel și „sarazina” Leana vinovată, prin retro-activitatea legilor de după 23 august 1944, de difuzare a unor versuri de poeți interziși de cenzura comunistă, precum Dan Botta și alți interbelici (vezi Paul Caravia, *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. 1945-1989*, București, 2000).

Adrian face cu siguranță parte din lotul „sarazinei” Leana care în tinerețe îl cunoscuse la crâșma „Floarea Soarelui” pe „sarazinul” Fărâmă. Bătrânul institutor a ajuns și el deținut politic, precum poetul Vasile Voiculescu de 74 de ani, arestat în 1958 pentru că, într-una din poeziile sale, consemnase rapida „înjugare a pruncilor” la marea minciună a „raiului” comunist (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *PELERINA lui Eliade, sau, Scenarita – formă securisto-comunistă a teoriei conspirației*, în „Tribuna”, Cluj-Napoca, nr. 504 din 2023).

Poetul Adrian este un „sarazin” urmând a fi – la rândul său – „evacuat” fizic pentru că vorbise despre „rolul politic” al poetului care, asemenea lui Orfeu, își îndeplinește rolul coborând printre mistreții și lupii vremurilor sale.

„Sarazinii” cazați la hotel sunt văzuți de furioșii „cavaleri Orlando” ca dușmanii lor personali. Altfel spus, dușmanii celor deveniți păzitori de totalitarism ideologic, torționari ai culturii autentice și torționari în sensul propriu al cuvântului, ucigând prin bestiale bătăi, droguri și șocuri electrice (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Dayan, sau, Transparența matematică a realității sacralizată de pașii lui Iisus,* în „Tribuna”, Cluj-Napoca, nr. 535 din 2024).

Postura lor de torționari ai culturii a imortalizat-o Lucian Blaga notând pe ascuns în anii cincizeci următoarele: „Acum se urmărește distrugerea sistematică a spiritului care a luat trup printre noi (...). Se retează, brutal și cu fierăstrăul toate valorile, pentru ca urmașii noștri să nu mai găsească nici un sprijin spiritual și nici un temei de mândrie nicăieri și în nimic” (*Luntea lui Caron*, p.302, citat în Isabela Vasiliu-Scraba, *O pseudo-descoperire a unui pseudo-plagiat*, Slobozia, 1995, p.7).

Dacă ar fi putut pricepe măcar o parte din încriptările scrierii *În curte la Dionis*, „Ieruncii” n-ar mai fi găsit de cuviință să se supere pe academicianul Mircea Eliade din pricina dorinței acestuia de a fi publicat în România comunistă (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Comentariul nuvelei eliadești „Într-o cazarmă”*, în „Tribuna”, Cluj-Napoca, nr. 509 din 2023).

Cu trecerea anilor s-a putut vedea cum și comuniștii cu pretenții de „profesioniști ai lecturii” (1) au văzut „ca prin ceață” totalitatea „aventurilor” povestite de Mircea Eliade, nu numai locurile și personajele închipuite de eminentul scriitor, de foarte tânăr, expert în spiritualitatea indiană, cu fundamentalul ei concept al *mayei* (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Ocultisme tantrice la Serampore*, partea I-a și partea doua).

Odată cu exegezele mele – „dosite” pe internet să nu apară decât la perseverente și precise căutări – am mai trecut în revistă (2) și alte stupizenii, mai mari decât cea cu nostalgia și cu „ceața” din scrierile literare ale savantului Mircea Eliade, „primul autor epic român care provoacă gândirea” (Horia Stamatu).

Mircea Eliade a meditat asupra spusei lui André Gide după care „doar insubordonații mai pot salva omenirea”. El notează în *Jurnal* că, pentru regimurile în care oamenii sunt urmăriți de o poliție specializată în acest sens, este foarte ușoară debarasarea de cei nealiniați, ușor identificabili. Și totuși, adaugă el, altă cale nu există.

Tot prin caietele sale, savantul de renume mondial notase că o „revelație, chiar dintr-un moment istoric bine delimitat, este totdeauna trans-istorică, universală și susceptibilă de interpretări personale” (M. Eliade, *Jurnal*, 5 febr. 1968).

După ce a remarcat imposibilitatea turnătorului Ioan Petru Culianu de a sesiza vreo revelație trans-istorică în literatura sa, profesorul, care-i facilitase studentului Culianu o bursă de două luni în America, a trecut pe seama unui personaj din romanul *Tinerețe fără tinerețe* (terminat pe 22 dec. 1976) convingerea că, desigur, mai trebuie să existe „câțiva oameni inteligenți și cu destulă imaginație” care au posibilitatea de a se bucura de revelațiile oferite de marii eruditi

(vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Recuperarea tradiției spirituale în post-istorie.* Despre *Tinerețe fără tinerețe* de M. Eliade, partea I-a).

De-a lungul timpului, odată cu câte un ajutor bănesc, savantul îi mai expediase informatorului de Securitate Ioan Petru Culianu (3) din scrierile sale literare. În Italia, studentul s-a făcut că nu le-a primit. Pe urmă, turnătorul devenit „celebru" ca trădător – împușcat „în mod ritual" de „vechea Securitate" (cf. Pacepa) –, a lăsat în scris doar nerozii vehiculate azi de toți papagalii.

După ce-i făcuse acea țidulă către editorul Payot că-l desemnează să se ocupe de tipărirea volumului colectiv (al IV-lea) pentru care nu avea toate colaborările, profesorul Mircea Eliade l-a solicitat pe doctorandul Culianu să abordeze mai atent beletristica sa, eventual să-și publice impresiile de lectură într-un volum intitulat „Dialoguri întrerupte". Încă din ian. 1977 îi trimisese la Groningen povestirile *Pelerina*, *Cele trei grații* și *Tinerețe fără tinerețe*, neincluse în volumul de nuvele apărut la Madrid în 1963 și nici în cartea apărută în România în 1969. Titlul sugera că opera eliadescă nu este încheiată. Forma urma să fie dialogată, ca în volumul de mare succes „Încercarea labirintului" (Paris, 1978).

Având sădite în creier lozincile comuniste despre pacifism vehiculate concomitent cu întemnițarea și cu uciderea după gratii – pe timp de pace – a sute de mii de români, turnătorul a subminat onesta ocazie de a publica un volum aprobat de faimosul istoric al religiilor Mircea Eliade, unde să apară și doctorandul ca autor.

Proiectul „Dialogurilor întrerupte" (vezi scrisoarea începută de Eliade pe 3 martie și terminată pe 28 martie 1983) a căzut din pricina opacității tânărului cu creierul bine spălat, despre care „cel mai mare istoric al religiilor din secolul XX" n-a știut că-i este turnător. Titlul volumului ratat de doctorand a fost recuperat de rudele lui la publicarea corespondenței, pentru cocoțarea micului „șobolan", lipsit de prestigiu intelectual, deasupra lui Mircea Eliade, „liderul de necontestat al domeniului istoriei religiilor".

Un scriitor din Iașiul „bombardat" fără-ncetare cu „fenomenul exploziv Culianu", după citirea eseului meu despre propulsarea lui Ioan Petru Culianu prin minciuni brodate pe inexistenta lui carieră de istoric al religiilor mi-a trimis următoarele rânduri: „Faceți o treabă admirabilă, din păcate neprețuită pe cât ar merita… E bine să știți că mai există oameni care vă prețuiesc sincer eforturile și continuă să gândească la fel… Cazul lui Culianu și al lăudătorilor săi habarnamiști nu e nici pe departe unic. Toată politica… de 70 de ani nu e altceva decât o defăimare a valorilor de căpătâi, uneori mai insidioasă, alteori fățișă" (Alexandru Dobrescu, e-mail din 20 iunie 2018).

Despre asistentul de română de la Groningen, generosul savant care îl ajutase de sute de ori, n-a putut bănui că va fi „șobolanul" care-i va „mânca" manuscrisele rămase nepublicate, după cum îl avertizase un vis (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *„Șobolanul" Culianu*). Dar pentru manipulatori, însăși atare activitate reprobabilă l-ar fi „înălțat" (pasă-mi-te) pe drd. Ioan Petru Culianu la nivelul prestigiosului savant Mircea Eliade. Desigur doar în televizata opinie a „lăutăristului Andrei Pleșu", cum îl considera filosoful C-tin Noica pe cronicarul plastic făcând pe expertul în sanscrită, în istoria religiilor și în alte discipline însușite succint și după ureche (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Cum l-a minimalizat Pleșu, un fals filosof al religiilor pe Mircea Eliade*, „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 272 din 2014.

Închipuind cu nesecata sa fantezie literară visul diplomatului Alexandru Emanuel, Mircea Eliade dovedise că știa bine că pe calea visului premonitoriu, omul are uneori posibilitatea de a răsfoi cartea propriei vieți (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Frumoasa sirenă și harul ei moștenit*, partea a doua despre „Ghicitor în pietre" de Mircea Eliade).

O răsfoire în cartea vieții a fost și visul lui Mircea Eliade în care un șobolan „i-a mâncat manuscrisul". În realitate însă, „șobolanul" Culianu urma să-i „mănânce" două manuscrise: al celui de-al IV-lea volum de istoria credințelor și al micului dicționar al religiilor (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Eliade într-o colaborare cu bucluc*).

După cum oricine poate constata din scrisorile doctorandului Culianu către Mircea Eliade, acest informator de Securitate nu a fost capabil să înșire despre literatura așa-zisului său maestru decât prostii la un nivel ideatic suspect de asemănător cu cel al cenzorilor lui Eliade, sau cu gândirea șablonardă a anchetatorilor de închisori comuniste, precum cavalerul Orlando.

Or, universul torționarilor din „Statul-închisoare" (M.E.) al unei dictaturi totalitare este însăși împărăția lui Hades din povestirea *În curte la Dionis*, unde „sarazinii" anchetați mai sunt și „evacuați" fizic din stabiliment, nu numai din cultura românească autentică, așa cum credea Culianu că-l poate „evacua" pe scriitorul Mircea Eliade, citit de turnător cu „ochelarii de cal" ai lui Orlando.

Deși camuflat cu mare măiestrie, universul *torționarilor minții* poate fi descoperit la o atentă urmărire a partiturii personajelor. De pildă, a partiturii „cavalerului" Orlando, insul cu *pince-nez* și cu „figură severă" (M.E.).

În conversațiile cu „sarazinul" Adrian, „cavalerul" se tot agață de cuvinte ce pot fi instrumentalizate politic după tipicul anchetatorilor securisto-comuniști: „de unde știai de întâlnirea de la 4:30?" sau „de unde știa [cel care ți-a telefonat] că ești poet?" sau „despre ce mesaj era vorba?" sau „ce facem cu politica?" sau „Ce căuta Orfeu în Infern?", ca la sfârșit să izbucnească: „Ești dat dracului!... Dar să știi că nici Orlando nu se lasă mai prejos. Hai cu mine..." (p.518).

Orlando – purtând asupra lui un dosar „cu milioane" (M.E.) de informații smulse de la „amnezici", drogați și schingiuiți –, poruncește în dreapta și în stânga într-un hotel care poate fi unul dintre stabilimentele psihiatrice folosite de poliția politică a unui regim totalitar menținut la putere prin teroarea preventivă a închisorilor și a delictului de opinie din scrieri interzise.

Gabriela Drinceanu *Îngerul Cerului (detaliu)*, 210x130x50 cm, lemn policrom, metal

„Cavalerul" Orlando este, ca și Emanoil Albini din nuvela *Dayan,* „un fanatic al instituției" (cf. Mircea Eliade) polițienești prin care, de exemplu, a fost menținut la putere 45 de ani comunismul.

În „sanatoriul" unde comandă Orlando, poetul Adrian „trăiește oarecum fără identitate... cu lungi perioade de amnezie" (M.E.). Partenerii de „discuție" ai fanaticului Orlando, personajul cu *pince-nez* – indicând obtuzitatea unui ins cu „ochelari de cal", aflat de partea păzitorilor gândirii monolit –, mai suferă și accidente, cum a fost neprevăzuta oprire a liftului între paliere, la etajul 21, în urma căreia și-a aflat moartea amnezicul Adrian, care nu-și amintea nimic din scenarita „epopeii lui Roland" pe care Orlando ar fi vrut s-o pună la dosar alături de celelalte.

Imaginând povestirea *În curte la Dionis*, Mircea Eliade propune o soluție la spinoasa problemă a creatorilor insubordonați, singurii care mai pot „salva omenirea", dacă omenirea poate fi încă salvată (M.E.).

Deși adesea repetată mecanic (adică cuvânt de cuvânt), soluția propusă n-a fost deloc înțeleasă, nuvela fiind ea însăși încriptată dincolo de capacitatea de înțelegere a „papagalilor", a celor care preiau și repetă fraze din Eliade fără a le pricepe sensul sau, încă și mai jalnic, a papagalilor grăbiți să-l citeze pe „șobolanul" Culianu, cocoțat de televizatul Andrei Pleșu deasupra prestigiosului savant Mircea Eliade.

A spune că, spre a „împiedica auto-distrugerea omenirii" (M.E.) trebuie început „de jos în sus" trimite evident către ocolirea drumului invers, a acelui drum al puterii totalitare care impune „de sus în jos" teroarea prin instituirea delictului de opinie, sau care instrumentalizează politic nume de mari creatori universali, precum numele lui Mircea Eliade.

În dictatura totalitară, un grup oligarhic care deține controlul mass-mediei „intervine în toate domeniile de activitate și de gândire" – scria Ion Varlam în *Totalitarismul ca mod de acaparare a puterii de stat*.

După cinci ani de farse juridice cu verdictul dinainte stabilit de ocupantul sovietic, poliția politică din URSS atenționa mercenarii săi din statele transformate în „gubernii-penitenciare" să împiedice cu tot dinadinsul „reabilitarea celor condamnați în procese politice comuniste.

Ca și alte state din lagărul comunist, România devenise „gubernie penitenciară" (cf. Virgil Ierunca). Pe teritoriul ei fiinţau 230 de închisori politice, fără sediile de anchetă ale Securității înființată de Ana Pauker în 1948 și cu peste 15 stabilimente psihiatrice utilizate în represiunea politică.

Dacă devine inevitabilă, reabilitarea va fi admisă doar cu condiția ca acel caz să fie considerat o eroare judecătorească; să nu se reia procesul, pentru ca cei care au pricinuit eroarea să nu fie deranjați (vezi punctul 41 al unei directive N.K.V.D. din 1949, predecesorul K.G.B., în rev. „Meridianul românesc", SUA, 3 martie 2001, p.3).

În primii câțiva ani de după eliberarea din închisorile politice a supraviețuitorilor scheletici, începuse a sufla un oarecare vânt de libertate și în această parte a lagărului comunist. Mai precis, la două decenii după ilegala instaurare a „regimului comunist al Anei Pauker" cum scria Virgil Ierunca.

Referitor la acest fapt real, dar într-o formă atât de exagerată încât transformase firavul adevăr în minciună sfruntată, acum vreo zece ani, de „sus în jos", dinspre stratosfera puterii rămase în aceleași mâini de torționari ai minții ca înainte de 1990, s-a coborât neadevărul după care în România anilor 1966-2016 ar fi fost, vezi Doamne, 50 de ani de libertate a spiritului. Minciuna fusese imprimată pe sticlele de Pepsi distribuite din ianuarie 2016 de rețeaua magazinelor Carrefour.

În realitate n-a fost nici un fel de „libertate a spiritului". A continuat exact aceiași libertate a Securității de a confisca mărturii din temnițele politice, de a aresta și tortura preoți, de exemplu „libertatea" de a-l martiriza prin schingiuire pe Sfântul Arsenie Boca în toamna lui 1989, de a-i aresta pe Spiridon Cândea de la Bogata Olteană și pe pr. Ioan Iovan de la fosta Mănăstire Vladimirești, pe preotul Calciu, și, *last, but not least*, libertatea de a-l împușca în WC-ul facultății la Chicago pe Culianu, trădătorul Securității grăbit „să se dea cu regele" (cf. Teresa Culianu-Petrescu).

Regimurile care se mențin la putere prin instituirea delictului de opinie nu îngăduie „libertatea spiritului". Doar cenzorii comuniști voiseră să lase în 1966 impresia că unele nume de scriitori interziși ar fi fost scoși la vedere, fără ca prin aceasta să fie integrați în noua cultură comunistă. Lucru se poate constata la răsfoirea *Dicționarului cronologic* al literaturii române în care cei „scoși la vedere" n-au mai fost trecuți.

La fel s-a întâmplat cu numele prețuitului romancier și savant Mircea Eliade aparent repus în circulație prin neobosita strădanie a eruditului Petru Comarnescu, inițiatorul de odinioară al conferințelor „Criterion".

Filosoful cu doctoratul trecut în America, fiind totodată și cel mai de seamă critic de artă al momentului istoric, reușise a plasa în unele reviste comuniste câteva nuvele eliadești, mult înainte de volumul din 1969. Culegerea de nuvele reunind atât creații de dinainte de ocuparea țării de către armata lui Stalin, cât și povestiri scrise în exil, a fost practic boicotată de nomenclaturiști. Vag pus pe piață în 1970, volumul a rămas în fapt nedistribuit, după cum citim azi în fragmentele de *Jurnal* eliadesc.

Nuvela *În curte la Dionis* (apărută la Muenchen în „Revista Scriitorilor Români", nr. 7/ 1968) a fost scrisă nu numai după romanul *Pe Strada Mântuleasa*, dar și în continuarea acestui roman publicat de Ioan Cușa în colecția „Caietele Inorogului" (II, 1968, 129p.). *Pe Strada Mântuleasa*, capodopera cu care Eliade a inițiat „Ciclului Mântulesei", fusese începută în Elveția în 1955 și terminată la Chicago în 1967. În 1959 a urmat „aventura" lui Gavrilescu din *La Țigănci* (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Supraviețuirea post-mortem a lui Gavrilescu din „La țigănci"*), apoi *Trepte pentru Mircea Vulcănescu* (nov. 1961) și, în 1963, nuvelele *Într-o cazarmă* și *Podul*.

Prima piesă a „ciclului Mântulesei" a fost îndeaproape urmată de „inversiunea mitului orfic" (M.E.) din povestirea *În curte la Dionis*. A treia povestire din ciclul Mântulesei va fi *Uniforme de general* din 1971 (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Statul închisoare și artistul adevărat. Despre „Uniforme de general" de Mircea Eliade*), iar a patra, *Incognito la Buchenwald* (martie 1974).

Personajele principale ale nuvelei ce cuprinde în titlu numele zeului Dionis sunt poetul Adrian și fermecătoarea Leana, cântând în nopțile de vară prin crâșme mărginașe pe versurile poetului de care era îndrăgostită chiar „înainte de a-l cunoaște".

Despre Dionis aflăm din *Istoria credințelor și ideilor religioase* că se singularizează prin mulțimea și varietatea epifaniilor sale, una din ele revelându-i identitatea Hades. Titlul povestirii poate fi înțeles așadar ca „În curte la Hades" sau „Coborârea în Infern a poetului Adrian".

Consultând la Londra ediția din 1992 a antologiei alcătuită de Mircea Eliade astfel încât să cuprindă sursele esențiale pentru istoria religiilor (From Primitives to Zen, 1967), antologie nici

Gabriela Drinceanu *Visător*, 65x54x20 cm., lemn policrom

până azi tradusă în românește, Anca Popoacă-Giuran interpretează pe acel „înainte de a-l cunoaște" în lumina inițierii în Misterele orfice: Spre a evita o nouă reîncarnare, inițiatul trebuia să se ferească a bea din apa uitării (Mircea Eliade, *Essencial Source Books. Inscriptions found at Eleusis* , apud. A. P.-G.).

Fiind îndrăgostită de Poet într-o existență trecută, Leana este în continuare îndrăgostită de el, chiar înainte de a-l cunoaște (vezi Anca Popoacă-Giuran, *Mircea Eliade – Aparenta dihotomie dintre savant și scriitor*, doctorat susținut în mai 1998 la King's Colledge, The Department of Theology and Religious Studies, University of London).

În *Jurnal*, Mircea Eliade sugerează că Adrian și-ar lega moartea de o femeie. Dar informația nu are înțelesul pus foarte la vedere, după care, având întâlnire cu Leana, Adrian i-a cerut taximetristului să gonească și a avut un accident. Fiindcă Poetul nu a murit în acel accident de mașină. Atunci a decedat doar șoferul.

Spre deosebire de încercarea eșuată a lui Orfeu de a o aduce la lumină pe Euridice, iubita lui soție, în enigmatica povestire a lui Mircea Eliade, cântăreței Leana îi reușește scoaterea la lumină a poetului aflat în Împărăția lui Hades. Artista îl va călăuzi (asemenea unui Înger) pe iubitul ei Adrian spre lumină, la fel cum, după Dante, Beatrice i-a înlesnit poetului Virgiliu accederea în Paradis.

Interpretarea cea nouă a vechiului mit despre Euridice – rămasă în Infern din pricina nerăbdării lui Orfeu care voise să o revadă înainte de a depăși imperiul morții – amintește revelația trans-istorică din finalul textului *Trepte pentru Mircea Vulcănescu,* unde eruditul savant a invocat „triumful" martirizatului filosof asupra morții și asupra călăilor săi comunisto-securiști (vezi Isabela Vasiliu-Scraba*, Efectul „Rashomon" și adevărul despre moartea martirului Mircea Vulcănescu*, în „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 488/ 2023).

Povestirea „orfică" din „ciclul Mântulesei" îl reia pe Fărâmă din prima piesă a ciclului, unde institutorul fusese anchetat în temnița comunistă de Ana Vogel (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre lipsa de individualizare a călăilor*).

Din monografia lui Emil Manu despre poetul Ion Caraion știm azi că „foștii condamnați politic, deși eliberați, au continuat să fie amenințați, persecutați, interogați, supuși la continue presiuni morale și materiale" (E. Manu, 1996).

Cu bătrânul institutor – schițat în treacăt ca temător de „anchete judiciare" (M.E.) – ar fi luat legătura un „detectiv, sau cine o fi fost desemnat" cu anchetarea (M.E.) celor care o cunoscuseră pe Leana, precum Hrisanti și Cladova, urmând a fi și ei integrați în „lotul" cântăreței zisă „Leana".

Perechea formată din Leana și Adrian, poet cunoscut publicului datorită cântecelor din grădinile de vară frecventate de misterioasa cântăreață, este preluată de autor de acolo unde o lăsase relatarea învățătorului Fărâmă.

Știind de tehnica securității anti-românești de a alcătui „loturi", arestând – de exemplu – două duzini de oameni nevinovați care au primit de la C-tin Noica „materiale interzise" de cenzura comunistă, printre care și romanul eliadesc *Noaptea de Sânziene* (Foret interdit, Paris, 1955), se poate presupune că și „anchetarea celor care o cunoscuseră pe Leana" (Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, 1981, p. 507) s-ar fi putut întâmpla în spații închise de temnițe sau, încă și mai plauzibil, într-un azil psihiatric.

Pretextul „detectivului" care-l abordase pe bătrânul învățător Fărâmă fusese iubirea pe care i-ar fi purtat-o doctorul psihiatru Visarion enigmaticei cântărețe pe care, ca s-o vindece de „complexul Poetului" a silit-o să se îmbrace în doliu.

Căci, îmbrăcată în negru, poate ar fi conștientizat, ca oricare altă văduvă, pe ce lume trăiește, respectiv momentul istoric dezinteresat de autentica spiritualitate, de poezia, sau de arta plastică prin care omul să se salveze de la auto-anihilarea lui ca om redus la simplă biologie.

Faptul imaginat de Eliade poate trimite către „doliul" după înfloritoarea spiritualitate românească, de nivel european, interzisă de grupul oligarhic care a uzurpat puterea în România de după 23 august 1944, grup al cărui continuatori încearcă în zadar să-l scoată pe Mircea Eliade din cultura universală.

O primă sugestie în acest sens o oferă admirabilul cărturar amintind că pentru Dante, Văduvă ar fi fost însăși Biserica, „mireasa lui Cristos" așa cum i se înfățișase lui Dante la vremea când a trăit.

Al doilea indiciu l-ar da afirmația că o artistă autentică poate reveni în fața publicului oricând, în ciuda „schimbării gusturilor" și al treilea ar fi brusca vindecare a doctorului Visarion de iubirea pentru cântăreața care difuza (prin mărunte crâșme bucureștene) versuri de poeți interbelici, precum *Cantilena* lui Dan Botta, acceptată de cenzură spre republicare abia în 1968.

Mircea Eliade citește exact în acel an, în Cenaclul lui Mămăligă, nuvela *În curte la Dionis*. Între cei prezenți era și Horia Stamatu. Despre povestirea pe care el o ascultase în lectura autorului la Neuilly, eminentul traducător al sfântului Ioan al Crucii va face câteva interesante observații în „Revista Scriitorilor Români". De pildă, poetul Horia Stamatu sesizează cu justețe că la mijloc ar fi „descrierea unei inițieri, ceea ce nu este ușor de urmărit".

Note

1. *vezi „Despre utilitatea rememorării trecutului" în vol. Isabela Vasiliu-Scraba, Contextualizări. Elemente pentru o topologie a prezentului, Slobozia, 2002, pp. 15-32).*
2. În majoritatea exegezelor la beletristica lui Mircea Eliade am menționat și parte din prostiile vehiculate de zisele „surse de încredere" ale confiscatei Wikipedii (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, Wikipedia confiscată de o mafie cu interese ascunse, *(https://isabelavs2.wordpress.com/articole/isabelavs-wikipediaro19/)*
3. *vezi Isabela Vasiliu-Scraba, Mircea Eliade și Ioan P. Culianu, unul dintre turnătorii săi anonimizați (* https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-eliade/secuculieliade/*).*

■